

יום ב' כ"ב שבט תשע"ד

ק"ז באור הגולה

הלכות קריאת שמע סימן פה פו פז

הגה (טו) ובמקום שמתר להקריא בדברי תורה מתר (טז) לפסק דין, ובלבד שלא יאמר טעמו של דבר (ר"ן פ"ק דשבת ובפרק כל הצלמים):

פו שצריך להרחיק מן מים סרוחים, ובו סעיף אחד:

א (א) [*] מים סרוחים (ב) או מים משרה ששורין בהן פשתן או קנבוס צריך להרחיק מהם (ג) כמו מן הצואה:

פז כמה צריך להרחיק בשעת קריאת שמע מן גרף של רעי, ובו ג' סעיפים:

א (א) **גרף של רעי ועביט (ב) של מירגלים של חרס או של עץ, צריך להרחיק מהם (ג) כמו מצואה אפילו הטיל בהם (ה) מים. *כאכל אם הן של מתכת או

א ברכות כב

א משקעות הנקרא
הרכות כ"ה לדעת
התוספות ושאר
פוסקים ב שם
התוספות ורובו יורה
שם רבנו ערשא

שערי תשובה

הלכות שאינה פסוקה, ועין פרד"י סימן שפ"ב והבאו בבב"י וקב"ש לחסידותה
פ"ג דק"ש דאסור להקריא תוך ד"א מאחורי בית הכסא וצריך ויפלינו כמלא עינו
ע"ש, וקב"ש בשאלת יעקב"ץ שאסור לעין בבב"י במשקלי השמות והפזלים של לשון
הקדש, שאין צורך להגיד לידיו רק עפ"י התוכנים ונבוא להקריא במקרא, ע"ש סימן
י"ד, ובבב"ר יוסף למד מנה שאסור לסרש שם קב"ש מליצה בלשון תלמוד דוואי
יבוא להקריא קב"ש בסוגית התלמוד ע"ש:

[*] מים סרוחים כ"ה, עין בב"י מ"ש מדרבי הרמב"ם פירוש השלח, וסנהדרין
בתשובתו סימן כו קב"ש שאין הקדש ע"ש ובשורית ברכה, וקב"ש בתשובה
הג"ל: מנה שמשיבין לה מים סרוחים ורעים והיא סמוכה לכהנים, אף אם קדשה,
בעל הגנה צריך להרחיק דתור מלאת דאסור ע"ש:

הכלי אינה דבר מוצט א"כ לא מתיי השלח מים אחר המליצה, ועין ט"ו וקב"ש:

באור הלכה

* גרף וכו', עין במשנה ברוך מה שקב"ש באות ב דאם מגיע ריש רע וכו',
כי לבאורה קשה מאוד על הקב"ש אברהם דמתיר אם הוא נוקר ממיד
לחטיל חפץ רביעי מים, הלא לדעת רבנו יונה עביט אסור מן התורה אף דמי
רגלים עצמן אינן אלא מדרבנן, וצ"ל ברוך מים הוה מקריס יותר, ויגנון לה
כמו צואה, וקב"ש שקב"ש חסיד אדם, או משום דכיון דמיתיד לזה הוא כמו בית
הכסא, וגם לפי זה אסור מן התורה, וקב"ש שם בחידושי ר' עקיבא איגר, ואם
כן מה מתיי לזה מה שמשיל ממיד רביעי מים, הלא מה דמתיי רביעי מים
למירגלים אף שהוא מרבה הוא משום דמירגלים אינו אלא מדרבנן וקפריש
רש"י (ברכות כ"ה ע"ב), הא אם הנה אסור מן התורה לא הנה כהני כלל,
וימטילא מה מתיי זה להעביט דאסור מן התורה מטעם דקמא הנבלע בתוכו,
וכי משום קצט מים ששופך בתוכו לא יקנסו בתוכו וקמא הנבלע בתוכו? והוא
כעין קשית היראהו המוכא בבאר היטב וצריך מנה, ואולי יש לומר, דכיון
דחזין דאין בו ריש רע, ממילא מוכח דלא נבלע בתוכו וקמא כלי קדש, ואין
אסור רק משום דהוא יסוד למירגלים ונשפך בבית הכסא, וצ"ל פ"ן צ"ן
ששופך ממיד מים בתוכו חפץ אחר השלח המירגלים, לא הויא להחיד לבית
הכסא, וכן מושב נס"כן קשית הנשואים הנ"ל, ולפי זה אם מגיע ריש רע
ממנה, דינו כעביט ממש, כן נראה לעניות דעתי: * אבל אם הן של מתכת
או של חרס מוצתה, עין במשנה ברוך לענן כלי פורצין⁽⁴⁾, והנה אף בלענן
הנצלה כתב הפריימג'ים בסימן תנא דבליחתם הם, מכל מקום לענן זה

באר היטב

אין רוצה שחסידי ואעפ"י א"ל בלשון הוראה, כ"מ, כתב הר"ן אפלו בלא אפרושי
מאסורא שרי לומר להקריא עשה לי כך וכן אע"ג דממילא הרי הוראה, דקא א"ל
טל בכלי שני וכן, אע"ג דנלפין מנה דהפשיחו לא נהו בשולח, מ"א:

(ה) מים, כיון דמותרין לקח ח"ל כבה"ב ואסורים אפלו אין בהם ריש רע, הלא ש
והרמב"ם, וכתב המ"א ונ"ל דאם הכלי מותר גמ"כ לתשמיש אחר כגון
לשפך לתוכו שופכין, אם אין בו צואה ולא ריש רע מותר, והיה אם מותר להשפין
ובכל פעם שמשפין נותן לתוכו רביעי מים שרי עכ"ל, והס"א חרן חולק עליו
וכתב, כיון דשקמא הוי כמו שקב"ש בבית יוסף, הא דרביעי מים מתיי למירגלים
היו למים עלולים דמתערבין במים ומתבטלין אבל מה שכלוץ לתוך הכלי אינו
מתערב במים כרי שיתבטל, א"כ ה"ה קב"ש שא"א שבעוד שהוא משפין שאינו בולע

משנה ברוך

קדש, דהינו לומר לו אפלו בלשון הוראה שאסור לעשות כן,
(כ) ואין צריך להקריא ולומר "אל תעשה כן" כלי לשון הוראה,
(כא) ויש מהמדיין וסוברין דאסור לומר בלשון הוראה, דזה הוא
תורה, כגון אם רואה בערב פסח שמגלחין אחר חצות, יאמר
"אין מגלחין", דלשון זה אינו לשון הוראה, אף על גב דממילא
נשמע דאסור, אבל לא יאמר "אסור לגלח", ונראה לי דאם אין
דבריו נשמעין בקצור, (כב) יוכל להעירי לפניהם גזל האסור בכל
חלקיו כדי להפרישן, כתב הקב"ש אברהם בשם הר"ן: אפלו בלא
אפרושי מאסורא שרי לומר להקריא עשה לי כך וכן, אפלו אם
ממילא הרי הוראה, שבה מורה לו שהוא מתר לעשות כן, כיון
שאינו אומרים בלשון הוראה: (טו) ובמקום שמתר, כגון בבית
אמקעי של מרחצות⁽¹²⁾ וכו', או כגון שהוא בעצמו אינו נקי לגמרי,
כגון שנגע בגדיו במקומות המכסבים⁽¹³⁾, דאם גידו או שאר מקומות
מגופו מוטפות ממש אפלו ההרהור אסור⁽¹⁴⁾ (פמ"ג): (טז) לפסק
דין, דהוי כמו הרהור, שמתחבט הטעם בלבד, ועין לעיל סימן מז
סעיף ד במשנה ברוך ובאר הלכה⁽¹⁵⁾:

א (א) מים סרוחים, על פ"ן אותן מקואות שמימיהן סרוחין
בימות הקיץ, לא מבדי דאסור להקריא בתוכן, אפלו הרחקת כצואה כעין (פמ"ג), ודוקא (ה) אם מסרית עד שדורך בגי' אדם להטעור

מאותו הריס רע⁽¹⁾, גנה שממשיבין לה מים סרוחים ורעים והיא סמוכה לבית הכנסת, אף אם קדמה, בעל הגנה צריך להרחיק, דהוי
מלתא דאסורא [ש"ת]: (ב) או מי משרה, שמסרית, וכל שפן משרה של כובסין שמכבסין בהם בגדי קטנים שיש בהם צואה
[שנו"א]: (ג) כמו וכו', רוצה לומר, לפניו כמלא עינו, ולא חריו ד' אמות ממקום שכלה הרית, וכתב הפריימג'ים, דאסור הוא מן
התורה כמו צואה, כתב האליה רבה והוקא בפריימג'ים: במקומות הן שיש ריש רע מעש, וכן בה, אסור לקרות קריאת שמע,
והוא הדין כל כהני גונא⁽²⁾; ובבב"ב פ"ק ד מהלכות תפלה הלכה ט' משמע דמתר, ורק גדולי החכמים היו נוקרין מנה קצת התפלה⁽³⁾,
עין שם, ולפלא שלא העירו בזה⁽⁴⁾:

א (א) גרף וכו', ואפלו אם עתה אין בהם כלום, (ה) ואפלו אם הם רחוצים ופה מבפנים ומבחוץ וגו' לומר
שאין בהם אפלו ריש רע⁽¹⁾: (ב) של מירגלים, ואם (ג) הכלי מותר גמ"כ לתשמיש אחר, כגון לשפך לתוכו שופכין,
אם אין בו צואה ולא ריש רע, מותר⁽²⁾, (ג) וכן אם בכל פעם שמשפין נותן לתוכו רביעי מים, מותר אם אין מגיע ממנו
ריש רע, ונראה לי, דבהם אם מגיע ריש רע מן הכלי דינו כעביט ממש, וצריך להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הרית⁽³⁾,
ועין באור הלכה: (ג) כמו מצואה, לפניו (ד) כמלא עינו ולא חריו ד' אמות ממקום שכלה הרית, ומשמע מדרבי

שער הציון

(כ) מגן אברהם בשם הפס"מ משה וכן כתב הג"א בשם הרשב"א: (כא) חסיד אדם, ועין בבאר הלכה: (כב) מוכה מסוגא דשבת שם: (ה) מגן אברהם
בסימן עט סעיף קטן יא: (ה) כל הפוסקים: (ג) מגן אברהם: (ג) מגן אברהם אליה רבה ודרד"ה ה"ה: (ד) טור:

יום ג' כ"ג שבט תשע"ז

באר הגולה 234

הלכות קריאת שמע סימן פו

(ד) של (ג) ונזכרית או של חרס (ג) (ה) מצפה, מטר אם הם רחוצים (ז) (ו) לפה: ב גרף ועבית של חרס או של עץ ששקצאו על פיו, (ו) יגש מתירין (ט) (ח) יגש אוסרין, ויחלקה בדרבי האוסרים: ג *מטר לקרות קריאת שמע בבית שיש בו צואה ומירגלים או גרף ועבית מין (ט) שהרחיק מהם כשעור

באר היטב

(ב) וזכורית, דלא קלע, וקמב הט"ו: נראה דלמא דקמב דק"א סימן הוא ד"א דלא מקני אפלו הנעלה לכלי זכוכית ח"ה שיש להחמיר בן, דחד טעמא הוא ע"ש, וסנדר אחרן חולק וזא במס' ב"מ, וקמב ט"ס מי שמתו קמב להחמיר אם נתן בהם סמס: (ס) יגש אוסרין, מין

משנה ברורה

(ס) הרבה אחרונים דמסקימים לדרבי הרבנו יונה דמן התורה אסור גרף ועבית, אף על גב דמירגלים עצמן אינו אלא מדרבנן, העבית חמיר טפי, דכיון דמנחת לזה^(א) הני לה כבית הספא, ולכן לא מביי דמן גם כן השלל מים, ואפלו מלאן עד שוליתו. (ו) ואם קרא או התפלל במקום עבית שהיה בחוף ד' אמותיו, חוץ, אם מצאו במקום שהיה ראוי לו להספסב בו תחלה עליו: וזעזעו שער ברכות, עין לקמן סימן קפה סעיף ה' ויבמשנה ברורה שם וסדרין לקאן. ואם מצא הגרף והעבית בחוף שער במלא עיניו, אינו חוזר בדיעבד, בלעיל בסימן פא סעיף ב' במשנה ברורה, עין שם: (ד) של וזכורית, הט"ו מפסק בזה, אכל (ו) רב האחרונים וקמבט פלס מסמימים להקל^(ב), והטעם: דבכל אלו סביבא להו דאין בולעין, ואפלו אם בולעין אין בליעתן מרבה, על כן אין דין בית הספא עליהם: (ה) מצפה, יש אומרים (ח) דהינו מה שאנו קורין גלייורט, (ט) ויש אומרים דנזקא אם הוא מצפה באבר לא גלייורט, גם יש אומרים (י) דבעינן שהיה מצפה מבפנים ומבחוץ, (יא) ויש מקלין דדי בשמחה רק מבפנים, והנה למעשה יש להחמיר דבעינן שהיה מצפה גם מבחוץ, אף ששקצאו על פיו, יש לסמוך להקל על דעת המתירין, בן קמב אליה רבה, והכלים שאנו קורין פארצליין, לענין שארי אסורים דינם ככלי חרס דלא מקני הנעלה, ונראה דיש להחמיר גם לענין זה, ועין באור הלכה: (ו) לפה, מבפנים ומבחוץ, וגם (ז) שלא יהיה מקנה בית רע, ואם מגיע מקנה בית רע, דינה (יג) כבית רע שאין לו עקר, אחרי דהכלי אין עליה שם גרף ועבית ונקמה היא, ואין צריך להרחיק רק עד מקום שיתקלה הרים: ואם הכלי אין רחוצה, צריך להרחיק מקנה ד' אמות,

שערי תשובה

[3] וזכורית, עבהיט, והפריח ג"כ מחמיר העבית של וזכורית קשל בלייורט, וראיה מהרמב"ם, ובבבב"רסוף קמב שאין ראיה ודעתו ג"כ בספק טע"ע ע"ש:

עליו דאין להחמיר בן ע"ש: (ג) מצפה, הנו מה שקורין גלייורט: (ד) יגש, ובלבד שלא

באר הגולה

צריך עיין, דעל מה שכתב הט"ו דלפי מה שנתבאר סימן תג דכלי וזכורית גם כן כמו בלייורט, הוא הדין בזה, קמב הישועות יעקב: אני תמה, דהרי בכלי חרס גלייורט דעת הפוסקים הניל דאינו בכלל גרף של רע, וזו מודא חשוב כמו בלייורט לענין בליעת אסור וכן בלייורט המצפין אבר, קמב דחוק יעקב שם באות סד דדעת רב הפוסקים דתרי הוא בכלי חרס, וכן לכלי שלמא מהני ונזיל, אלא ודאי דלענין גרף של רע, מין דזכורית להדיחו והוא שוע, אין בזה חשש גרף, עד כאן לשונו, ואסרין הוא הדין בענינו גמי אפשר דכיון דהם שועין ואינם בולעין כל כך כמו בלייורט, אפשר דאין דינם ככלי חרס, ומכל מקום נראה דלמעשה נכון להחמיר, דאפלו בכלי וזכורית נזקא הפרי חרס מחמיר, וזהו וכן נקטין דעת האחרונים להקל, מכל מקום בזה יש להחמיר: * מטר לקרות וכו' כיון שהרחיק וכו', עין במשנה ברורה באם המטה נכסה גשמה וכו' שרי לקרות לפני המטה, ויפשוט דהוא הדין בששוכב על המטה, וראיה מקליט סימן עט סעיף ב' ע"ש במשנה ברורה, אף יש לו לומר בזה שלא יוציא אבר אחד חוץ למטה למקום הגרף, עין לעיל סימן ער סעיף ד, קמב בספר מיראדס: תבא ופארואוואן וכו' ויצא בו עומד בבית גבוה עשרה טפחים ורחב במשך ד' טפחים המפסיק בין האדם לצואה, יש להחמיר בדעת הפוסקים דאף על פי כן אסור, אלא אם כן מפסיק מביתו לבתל, אכל אם הנה מירגלים על הארץ או בכלי שאינו גרף, בענין שאין בו אלא אסור דרבנן, נראה לי דמטר לעמוד נגד המנחה ולקרות ולכרף, אכל לא כנגד הארץ, דהמנחה הרבה ד' טפחים חשיב מחצה להחמיר כנגדו: ואם המנחה הוא יותר מן הארץ, דהני עומד מרבה על הסרף, נראה לי דאפלו בצואה יש להתיר בשעת הדחק נגד המנחה ובלבד שלא יראה העושה: וכן חרין המפסיק עמק י' טפחים במשך ד' טפחים, ורחבו משפחו לשפחו גס כן רחב ד' טפחים, הרי זה כשתי רשיות, עין שם. עוד קמב: דנזקא שהמנחה הוא גבוה י' טפחים ברחב ד' טפחים מן התקוע עד סוף גבה י' טפחים, או אף על פי שפחות מבי' טפחים סמוך לתקוע אין בו רחב ד', כגון שעומד על גגלים דקים דאמרין לבד, אכל שלסן שלנו וכו' ויצא בו שעומד על גגלים ואין ברחב ו' ד' טפחים

אולי יש עליה ממשות של זקמא: ב (ז) יש מתירין, דהני כמו פסוי: (ח) ויש אוסרין, דכיון שהזקמא בלוע בתוכו, הכלי נזקא הוא כמו צואה ואסור עד שיקסרה. (יז) אכל של מתכות, אפלו אינו רחין (טו) מבפנים מהני בפה, דאין אסור אלא מתכות, וקמב חשוב בסור, ואם בפה על הגרף והעבית וריח רע נודף מהם, בין שהוא של חרס ורחין או של מתכת ואינו רחין, קמב דהרף הסחים דצריך להרחיק ד' אמות ממקום שפלה הרים, דזה מקרי בית רע שיש לו עקר, ועין במה שכתבנו בבאר הגולה בסימן עט, בהקדמה אות ו, ואם הוא של מתכת ורחין, די שיתרחק עד מקום שיתקלה הרים רע, דהוה בית רע שאין לו עקר, פתב שליח, שיתגיל האדם שהיה לו עבית של מתכות או וזכוכית ויהיה רחין ונקי, וישיל לתוכו רביעית מים כשמשותין בו, ואז מטר לו לבקר "אשר יצר" וללמד תורה אצלו: ונראה לי, אם הוא נקי ואינו יוצא שום ריח רע מקומו, אף די שיתצוהו מערב שבת לערב שבת, עד כאן לשונו והובא באלה רבה: ג (ט) שהרחיק, ואם היה בבית משה גבוה עשרה והמחצות מגיעות לארץ (טו) מכל הגדרים, או על פלגנים (יז) שרגליה קצרות ואינן גבוהות ג' טפחים דהני פלבוד, וצואה או גרף ועבית עומד אחריו משה, מקרי המטה מחצה ושרי לקרות לפני המטה ואין צריך להרחיק, ובלבד (יט) שלא יראה את הגרף וגם שלא יגיע לו ריח רע, וקמב הפגן אברתם, דנזקא כשהמטה חוצצת מביתו לבתל, אכל בלאו הכי לא חשיבה מחצה^(א), (יט) והרבה מפסקין בדין זה, גם בספר נשמת אדם תמה עליו, על כן מסיק בחי"אדס, דמירגלים שהיו על הארץ או בכלי שאינו גרף, דאינן אלא מדרבנן, יש להקל לקרות ולכרף נגד המנחה אפלו אינה חוצצת אכל לא כנגד הארץ, ועין בבאר הגולה שהעמקנו כל לשונו בזה, דפים הקבועים בביתל [שקורין פאליצעי] או באנקס, אף על פי שבביתם עשרה טפחים, ואפשר אפלו רחב ארבעה טפחים, לא הני רשות לעצמו, כיון שאין לו מחצות המגיעות לארץ, וכן שלחנות שלנו שעומדים על גגלים, שאין ברחבן ארבעה טפחים, אף על פי שהן גבוהות עשרה טפחים לא הני מחצה להפסיק [ח"א], עוד קמב שם: גרף או אפלו מירגלים העומד בין תנור לבתל, נראה לי דאסור לעמוד בצד התנור ולקרות אף על פי שהתנור מפסיק, דכיון דהוא מתמשש הבית בטל לגבי הבית, וכן כל ביוצא בזה, אכל שאר כלי הבית שאינו מתקד לבית, נראה לי דמפסיקים, וכל פי האשנים המבארים לעיל בפי משה, אם הניח להגרף והעבית תחת המטה, ומחצות המטה מגיעין עד פחות משלשה סמך לארץ, (כ) אפלו אם המטה בעצמה אינה גבוה יריד, שרי לקרות לפני המטה ועל אפה, דאמרין לבד ודאי פמכסה: וכל זה כשאין מגיע ריח רע, אכל כשאין מגיע לא מהני פסוי

שער העיין

(כ) פריימקדים בסימן עט וסני"אדס ור' אקבא איגר בחדושי: (י) הניל: (ז) אליה רבה ובבב"רסוף ודרב"הסחים וישועות יעקב ושי"א: (ח) מן האברתם ודרב"הסחים: (ט) עין פריימקדים: (י) ב"ח: (יא) ביה"סוף: (יב) מן האברתם: (יג) דרב"הסחים: (יד) מן האברתם: (טו) פריימקדים: (טז) בן קמב אליה רבה, ואינו מבין טעמו לפי מה שכתב בשם המגן אברתם שהיה חוצץ מביתו לבתל, וכלאו הכי יש לעין בזה^(א): (יז) מן האברתם: (יט) מיראדס: (יט) מיראדס: ופשוט, ועין לעיל בסימן עט סעיף ב' (יט) עין מחצית השקל ומאמר מרדכי: (כ) מאלה רבה ופשוט:

תרגום: 1 מחצה, 2 מונג (מצפה וזכוכית), 3 חרסית, 4 מרף, איצטבא, 5 סקסל.

הלכות קריאת שמע סימן פו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

העביט קמיר טפי, דכיון דמקד לזה⁶.

מועיל להסיר את פניו ממנה, ואם המיטה מכוסה ברשת שאין רואים דרכה את הצואה היא נחשבת כמכוסה.

ולגבי הפסק בינו לבין הצואה על ידי צורת הפתח או שני פסים העומדים בשני הצדדים, כתב בשו"ת שלמות חיים (סי' ק) שיתכן שאינם מועילים. וראה בשו"ת ארץ צבי (להגראצי"פ ח"ב סי' ה אות ג) שכתב שאף שלכל דבר צורת הפתח דינה כמחיצה, מ"מ אין זה כבוד שמים ללמוד ולהתפלל אם רק צורת הפתח היא שחוצצת בינו לבין הצואה.

ואנשים העומדים זה אצל זה, כתב במוש"ב לקמן (סי' שסב ס"ק לח) שהם כמחיצה ונחשבים הפסק להתיר לדבר דברי תורה כנגד מקום שאינו נקי, והוסיף בשעה"צ שם (ס"ק כא) שמועיל אפילו אם יודעים שהעומדים לשם כך. ואותם אנשים העומדים סביב המקום המטוה, כתב הפתח הדביר (ס"ק ב) שאסורים לומר דברי קדושה אף כשמחזירים את פניהם מהצואה, מאידך, בשו"ת הר צבי (אוי"ח ח"א סי' פו) הסתפק באופן זה אם הם נחשבים מחיצה גם לגבי עצמם, ונשאר בצ"ע.

ולגבי מחיצה הזוהר ברוח כגון וילון, כתב בבית"ל לקמן (סי' רמ ס"ז ד"ה עד שיהיה, וכן מבואר במוש"ב לקמן סי' שטו ס"ק ו) שאינה מועילה בהפסק בפני ספר תורה, אלא אם כן היא קשורה למעלה ולמטה. והחזיר צידד (אוי"ח סי' נב ס"ק יד) שבבית שאין נושבת בו רוח מועיל וילון גם אם אינו קשור למטה, אלא שיתכן שאין הדרך לקבוע מחיצה רפויה שרוח מצויה מבטלתה, ועל כן אין הוילון נחשב למחיצה.

[משנ"ב שם]

ונתב הפגן-אברתם, דדוקא קשהמטה חוצצת מפתל לכתל, אכל בלאו קכי לא קשיבה מחצצה⁹.

9) ולענין וילון המצוי בבתי חולים ואינו מגיע תוך שלשה טפחים לקרקע, כתב הגרש"ז אויערבך (נשמות אברהם או"ח מהד"ר תשס"ז, עמ' פו הע' ט ז), שמוותר לאדם הנמצא מהעבר האחד של הוילון להתפלל, כל עוד לא מגיע אליו ריח רע מהצואה שבעברו האחר של הוילון. ואף על פי שאין לוילון זה דין מחיצה המתרת, מ"מ נראה שנחשב כיוס, כיון שלמעשה הוא מכסה את הצואה או את העביט מעיני כל אדם. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (אבני חשן ח"ג עמ' שעה ובשו"ת צוץ אליעזר ח"ב סי' יא), שכיון שאינו מגיע תוך שלשה טפחים לרצפה, אין לומר דברים שבקדושה כאשר מעבר לוילון יש כלי של צואה או מי רגלים.

[שעה"צ ס"ק טז]

ובלאו סכי יש לצין פתח¹⁰.

10) ולעיל (הקדמה לס"י עט אות ה) הביא את דברי הפמ"ג שבמחיצה לא הזכיר מה הוא שיעורה, והנשמת אדם (כלל ג אות ג) כתב שאם יש בה רוחב ארבעה טפחים מותר לקרוא כנגדה.

5) ולעיל (סי' פג ס"ק יב) כתב שכיון שהעביט מיוחד לזה הוא מסריח ביותר וחמור יותר.

[משנ"ב ס"ק ד]

אכל רב האחרונים וקמצט פלם מסימנים להקל⁶.

6) ולענין חולה שחיבר לו צינור שדרכו נוטפים המי רגלים לתוך שקית [קטטר], כתב בשו"ת אגרות משה (אוי"ח ח"א סי' כז) וכן דעת הגרש"ז אויערבך (נשמות אברהם ח"א סי' עו ס"ק ט) והגר"י קניבסקי (ארוחות רבנו ח"א עמ' נה) שמוותר בדברים שבקדושה.

אכן לענין כיסוי השקית והצינור, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאם השקית והצינור עשויים מגומי, חייבים לכסותם, וגם אם הם עשויים מפלסטיק שיתכן שהוא עדיף מגומי, מ"מ טוב לכסותם. מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (שם) שאין צריך לכסות את השקית והצינור המחובר לה, כיון שנעשו לשימוש חד פעמי, וגם המי רגלים שבהם מכוסים ואין מהם ריח, ועוד, שהם דומים למתכת חכוכית ואין עליהם שם של עביט [כמבואר בשו"ע כאן]. ודעת הגר"ש אלישיב (אשו ישראל פניב הע' מ-מא), שאם השקית והצינור עשויים מגומי צריך לכסותם, אבל אם הם עשויים מפלסטיק מן הדין אין צריך לכסותם.

והגר"פ שיינברג (תפילה בהלכתה פ"ב הע' גג) כתב שלשקית העשויה מניילון יש דין עביט וצריך לכסותה, ומ"מ לגבי הצינור המוליך אליה אין להקפיד שיהיה מכוסה, כיון שאין המי רגלים עומדים בו.

[משנ"ב ס"ק ה]

והכלים שאנו קורין פארצליון, לענין שאני אסורים דנים פקליי-הנס דלא מקחי הגעלה⁷.

7) וכלי פלסטיק, כתב בשו"ת אגרות משה (אוי"ח ח"ב סי' צב) שאי אפשר להתירו בהגעלה, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' סז) מיקל בזה לענין שאר איסורים, והגר"ש אלישיב הורה (אשו ישראל פניב הע' צח) שפלסטיק כמתכת שמועילה בו הגעלה.

[משנ"ב ס"ק ט]

ואם היה בבית משה גבוה עשנה והמחצות מגיעות לארץ מקל הקברים⁸.

8) ולגבי מיטת תינוק שיש לה מחיצות של פסים וביניהם פחות משלשה טפחים וגובהם למעלה מעשרה טפחים והדרך לפותחן לפעמים, הורה החזו"א (נגזי שערי ציון הלכות והלכות או"ח אות יד) שהן נחשבות כמחיצה לגבי צואה שבתוך המיטה ולכן

הלכות קריאת שמע סימן פה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י']

אמרין לבוד והיה כמקשה⁽¹⁾, אבל אם הקלי פתוח למעלה, אפילו פחות משלושה אסורים⁽²⁾.

(1) ולגבי ריח רע של צואה, כתב לעיל (סי' עו ס"ק ג) שאף למו שסובר שהפסקה מועילה לריח רע, היינו דוקא על ידי מחיצה שעושה רשות לעצמה, אבל לא על ידי כפיית כלי.

(2) ובטעם החילוק מדוע בפתוח למעלה פחות משלושה טפחים לא אומרים שיחשב כסגור מדין לבוד ואילו בכפה כלי ויש אויר פחות משלושה טפחים בין הכלי לקרקע אומרים לבוד, ביאר הבית ברוך (מלואים כלל ג סכ"א) שבפתוח למעלה ורוצה להחשיבו כמכוסה מדין לבוד אין לומר כן משום שאין לבוד בכלים, ואף אם יש לבוד מ"מ אין הדין משנה את המציאות שהוא מגולה, אבל בכלי שכפהו על פיו שייך בו דין לבוד ואין זה נוגד את המציאות, שכיון שקרקע אינה יכולה להיות ישרה, לפיכך דנים אותה כאילו היא עולה עד לדופן הכלי.

סימן פה

בעל קרי מתר בקריאת שמע

[משנ"ב ס"ק ב]

מי שירצה לנהג ולטבול, תבוא עליו ברכה⁽¹⁾: [דוקא אם על-ידי-זה לא יצטרך זמן קריאת שמע ותפלה⁽²⁾], וכו', יתבטל מתפלה כצבור⁽³⁾, גם-כן אין נכון להקמיר בזה⁽⁴⁾.

(1) ובטעם הדבר שאף שביטולה בכל זאת יש ענין לטבול, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' טו) שאפילו שמעיד ההלכה שדברי תורה צריכים להיות באימה ויראה, כבר התבטלה תקנה זו, אך מטעם קדושה שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין וכו' וכדי שלא להשהות הטומאה עליו, לא נתבטלה, שטבילה זו קדושה גדולה היא, ובזמננו שמצויים מקוואות אין טעם להקל בזה. וסיים שבדוק ומנוסה כי הטבילה מחזקת את הזיכרון להוגים בתורת השם, ותלמודו מתקיים בידו, וסימנך - ראתה השם טהורה, עומדת לעד, ובגודל ענין טבילה זו, כתב הגר"ח קניבסקי (ארחות ישר ערך טהרה עמ' מא) שמובא בספר אחד שכל החיבורים שנתפשטו בקרב עם ישראל, הם אותם אשר מחבריהם נזהרו בטבילת עזרא, ומביא שבשו"ת מן השמים כתב שהשיבו לו שבגלל שלא טובלים אין התפילה מתקבלת, שאין טמא מקריב קרבן, וזה גורם את אורך הגלות. והביא עוד שהרמב"ם השיב שמימי לא ביטל תקנה זו, ועוד הביא שהארי"ל (בשער רודה"ק דף ד) כתב שאין דבר יותר מוכרח וצריך אל האדם בענין ההשגה כמו הטבילה, שצריך שיהיה האדם טהור בכל עת. ומוסיים הגר"ח קניבסקי שהיום שמצויים מקוואות וקל לטבול, בוודאי מי שיכול ראוי לו להיזהר בזה.

(2) ולטבול טבילה זו בתשעת הימים שמראש חודש אב ועד תשעה באב, כתב הישרות יעקב (סי' תקנא ס"ק ג) שמותר, כיון שאינו עושה כן להנאת גופו. וכן הורה החזו"א (דינים והנהגות פ"ב אות ו, מעשה איש ח"ה עמ' בא) שמותר אף למי שאינו מקפיד בכל פעם על טבילה זו. וכן הורה הגר"ש אלישיב (קרא עלי מועד פ"ג הע' טו). מאידך, בשו"ת רב פעלים (חיד סי' כט) כתב שהיתר זה הוא רק למי שכל השנה מקפיד תמיד לטבול לטהרתו ואינו מבטלה.

(3) ולענין רחיצה במקלחת קודם הטבילה, כתב בשו"ת שבט הלוי (חיד סי' א אות ב) ללמד זכות על המקילים לרחוץ כדרכם אפילו עם סבון, כיון שעיקר המקלחת היא אגב הטבילה שהיא לתוספת

טהרה קודם התפילה, תעור שהרחיצה במקלחת היא רחיצה ארעית, אבל מ"מ להאריך בכך הוא דבר מוגזר. והורה הגר"ש אלישיב (לשכנו תדרשו ח"א קונטרס הלכות תפילה לגר"י ישראלון סייד) שאין לרחוץ את כל גופו לפני התפילה, אך אם רוחץ את גופו בשביל הטבילה במקוה, מותר לרחוץ רק על ידי מקלחת. ודעת הגר"ש אויערבך (מאור השבת ח"ב עמ' תקפו-תקפט) שאולי אפשר להקל לעשות מקלחת גם ללא טבילה, אך בלי סבון. וכן הורה הגר"ח קניבסקי (נקיות וכבוד בתפלה פ"י הע' 22) שמי שקשה לו להתפלל בלי רחיצה, מותר לו להתקלח קודם התפילה. והגר"י קרליץ (שיח תפלה עמ' תרצג) הורה שמותר לרחוץ רק את פניו ידיו ורגליו, והוסיף שזה נאמר דוקא אם קובע עצמו לרחיצה, אבל אם משחו מפריע לו באיזה מקום יכול לרחוץ, ואפילו אם צריך לצורך כך לרחוץ עם סבון.

(4) והחזו"א (דעת נוטה עמ' קצב) הורה שטבילת עזרא אינה דוחה תפילה בציבור [וביאר הגר"ח קניבסקי (שם) שדברי החזו"א נאמרו למי שאינו זהיר תמיד בטבילה זו].

[משנ"ב ס"ק ג]

שקיתתה גזרה שאין ר"ב הצבור יכולין לעמוד בה, ובטלות⁽¹⁾.

(5) ולאחר שביטלו, אין בעל קרי צריך על פי דין לטבול לא לדברי תורה ולא לתפילה, ומשום כך כתב השו"ע לקמן (סי' תריג סי"א) והמשנ"ב שם (סי' כט-ל) שמי שנטמא בקרי ביום הכיפורים, ירחץ רק את מקום הקרי, אבל לא יטבול וגם לא ישפוך עליו תשעה קבין.

[משנ"ב ס"ק ד]

יש אג"ש מצ"ש שנוהגין בתקנה זו⁽¹⁾ וטובלין את עצמן לקרני⁽²⁾ וכו', שצ"כ צ"ל לקמן מ"מ שאובים כשרים לטבילה זו⁽³⁾.

(6) ולענין לרחוץ עצמו אחר טבילה זו, כתב בשו"ת צ"ח אליעזר (ח"א סי' סד אות טו) שמותר, כיון שאין טבילה זו מעיקר הדין אלא רק מנהג, ועוד, שהרי מ"מ שאובים כשרים לטבילה זו, ולכן אין לחוש אם יבואו לומר שהרחיצה מטהרת ולא הטבילה.

(7) ואותם חסידים ואנשי מעשה שנהגים לטבול תמיד כתקנת עזרא, כתב בביה"ל לקמן (סי' תר"ס ד"ה משום) בשם ר' ישעיה פיק שצריכים להיזהר להטיל מים קודם וידתם לטבול, שאם לא יזהרו יהיו טמאים כשיטילו מים אחר כך.

ולטבילת עזרא כתב לקמן (שם ס"ק כא) שמספיק לטבול פעם אחת.

ולענין טבילה זו בשבת, כתב לקמן (סי' שכו ס"ק כד) שיש בזה מחלוקת אם מותר לטבול, ומי שנהג בזה אין למחות בידו, אבל אם נטמא בשבת ויום טוב נתפשט המנהג להתיר, ובלבד שיזהרו שלא לסחוט את השיער, וכתב בביה"ל שם (ס"ח ד"ה אדם) שטבילה לתוספת קדושה יש למנוע מחשש שמא יסחוט השיער. וראה מה שכתבנו בזה לקמן שם ס"ק ז ובביה"ל ד"ה אדם.

(8) ולגבי טבילה לתוספת קדושה כגון בערב שבת, כתב בספר דברי תורה (מהדורת סי' פג) שמים שאובים מועילים, ולכן אם אין לו מקוה אחר יוכל לטבול בו ולכון את כל הכוונות הראויות. ולגבי טבילה לצורך תשובה, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' סד) שמדברי הש"ה מוכח שלא מועיל לזה מים שאובים.

[משנ"ב שם]

וקהיר לשופכים⁽¹⁾ עליו שישפכו פנגד גופו ממש⁽²⁾ וכו', צריך כ"ד קנאקט לשפיכת תשעה קבין⁽³⁾ וכו', ואין לו רק להחץ אותו מקום שלא יהיה מלכלך משכבת נרע⁽⁴⁾. וכן פירא שפ"ה מ"מ חלוקים המשך במילואים עמוד 23

יום ד' כ"ד שבט תשע"ז

קריח פאר הגולה

ו הרמב"ם בפרק ג
מהלכות קריאת שמע

הלכות קריאת שמע סימן פז פה

שנתפאר בסימן עט. *יוכן אם קפה עליהם (ו) (י) כלי. אף-על-פי שהם עמו בפית הרי אלו בקבורים ומתר לקרות בנגדו:

פז בעל קרי מתר בקריאת שמע, וכו' סעיף אחר:

א *כל השמאים קורין בתורה וקורין קריאת שמע ומתפללין. בחוץ מפעל-קרי, שהוציאו עזרא מקל השמאים ואסרו בין בדברי-תורה בין בקריאת שמע ותפלה עד שישבטל. (א) כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן בתרנגולין. (ב) לנאחר-קף בשלו (ג) אותה תקנה והעמידו הדבר על הדין. שאף בעל-קרי מתר בדברי-תורה ובקריאת שמע ובתפלה בלא טבילה ובלא רחיצה דתשעה קבין, *וכן פשט (ה) (ו) [א] (ד) המנהג: הגה יש שכתבו שאין לאשה (ז) (ח) נדה בימי ראיתה לנכנס לבית-הכנסת (י) או להתפלל או להזכיר (ג) השם או לגע בספר

שערי תשובה

[ה] המנהג. עבדים ושפלות לשרים, ועין בליית פרכות דאפילו חסין קשרים לטבילה זו מראשיתו אפטר בסנתצאות ע"ש. ועין בשו"ת פאמ"ר פ"ב סי' א' וסי' ב' שכתב דאין תציעה פוסלת בטבילה זו של בעלי קריין, דהא ט' קבין טהני אע"פ שכליו בארץ ואין הים מקדשין, והרמב"ם סוף יובא משפט דקרי שפוט"י משום חצירה, י"ל דהסיא בסנתצ טבילה אמתר ע"ש. וכן מנהג שבטבילת אע"פ אין מרחקין. נצ"ע:

כ"י ל"ח ב"ח. ועין סימן תכ"ס א' אמרין לבדו בבלים, אבל הכא כ"ע מורו דהפסוק דמי, ומה"ט נ"ל דה"ה אם פשה עליו כלי ויש קצת אור בין הכלי לקרקע כגון שפולט קצת מיד א' אמרין לבדו, אבל אם הכלי פתוח למעלה אפילו פתוח מג' אסור דכ"י שיהא חספה, מ"א:

(ה) המנהג. ואף הנהג טבילה זו, דוקא בריא או חולה ששמש משתן, אבל חולה קרי לאנסו פטור, כ"י רמב"ם. וכן אם ראה מים חלוקים לא נזר עזרא. ומ' סאה מים שאובים בשרים לטבילה זו, מ"א ופ"ח. והטור סי' רמא כתב: ויש חסידים ואנשי מעשה שמתמירין על עצמן וטובלין, ונחמא ומהר"א, דל"ד טבילה אלא רחיצה ב' קבין ע"ש. ומבאר ב"י שד"ן ט' קבין הוא אפילו במים שאובים ואפילו מג' (א) [אבל לא] מדר' בלם ובאפן שלא יפסיק משפית כלי א' עד שנתחיל השני, אבל מדר' ולמעלה אין מצטרפין כלל. והנה ט' קבין צריך שישפך עליו אבל לא לטבל בתוכם, בין אם הם בכלי או בקרקע, וכן יש להגה באותם שנותנים להטהר בעריה וע"כ ע"י ט' קבין, ש"ח. וישעור ט' קבין הוא ט"ו קווארט פוליש¹, ע"פ סי' תרו ס"ד. והרמב"ם כתב ששמיני לא בשל טבילה זו: (ז) (ח) נדה. כתב ר"ד יש טועין לומר שהנשים יולדות לא יפסדו לכהן עד ששכרו מ' לזכר יפ' לנקבה, ומנהג טעות הוא וצריך למחות בזה, ע"ת: (ז) (ח) נדה. ובכ"ח-פסוק

באר הלקה

אף-על-פי שהן נכוחין י' טפחים לא הרי מחצה להפסיק: * וכן אם קפה וכו'. כתב הטוב: אם העמיד להגדף והעביר בתוך כלי שמתחזקת נכוחין ויור מן הגוף והעביר עד שאין נאין, הרי כספין וקטר אם אין רים נע: אבל מנחל-צבי ושלחם-תמדות חולקין וסוכרין דלא פהני. אם לא שמתחזקת נכוחין ויור צנחה פסחים. כן כתב אליה רבה. כתב הפרי"מ: ג' דהב שפולט על הבית (שקורין פיר ליבית²), לא נחשב זה לנשות כספי עצמו לגבי לשות-הבית, על-כן אם יש צנחה חוצה לו אסור לומר תחמי דברי-תורה, ואפילו באין וראוהו: ועין בסימן ע' סעיף ח, דאפילו אם הוא רק טפס תראוי להסתפק צריך לומר כזה:

* וכן פשט המנהג. עין במשנה בירור טה שכתבנו דאומן העומים בטבילה, אפילו הכי חולה לאנסו פטור טבילה. קצת נראה דחולה נקרא לענין זה מי שהוא

אף-על-פי שהן נכוחין י' טפחים לא הרי מחצה להפסיק: * וכן אם קפה וכו'. כתב הטוב: אם העמיד להגדף והעביר בתוך כלי שמתחזקת נכוחין ויור מן הגוף והעביר עד שאין נאין, הרי כספין וקטר אם אין רים נע: אבל מנחל-צבי ושלחם-תמדות חולקין וסוכרין דלא פהני. אם לא שמתחזקת נכוחין ויור צנחה פסחים. כן כתב אליה רבה. כתב הפרי"מ: ג' דהב שפולט על הבית (שקורין פיר ליבית²), לא נחשב זה לנשות כספי עצמו לגבי לשות-הבית, על-כן אם יש צנחה חוצה לו אסור לומר תחמי דברי-תורה, ואפילו באין וראוהו: ועין בסימן ע' סעיף ח, דאפילו אם הוא רק טפס תראוי להסתפק צריך לומר כזה:

* וכן פשט המנהג. עין במשנה בירור טה שכתבנו דאומן העומים בטבילה, אפילו הכי חולה לאנסו פטור טבילה. קצת נראה דחולה נקרא לענין זה מי שהוא קריאת שמע והפסוק: *ואפטר (ד) דאפלו אם על-ידי-נה והבטל מתפלה בצבור³, גם-כן אין נכון להחמיר בזה⁴: (ג) אותה תקנה. שהיתה גונה (ה) שאין רב הצבור יכולין לעמוד בה, ובטלות⁵ משום (ו) בטול תורה ומשום בטול פריה ורביה: (ד) המנהג. ומכל מקום (ו) יש אנשי מעשה שנותנים בתקנה זו⁶ וטובלין את עצמן לקרין⁷, ואם קשה עליהם הטבילה ורחיצה את עצמן בתשעה קבין. וכתבו (ח) האחרונים, שארבעים סאה מים שאובים בשרים לטבילה זו⁸, וכן התשעה קבין הוא גם-כן במים שאובים, ואפלו (ט) משלשה בלם, (י) ובאפן שלא יפסיק משפית כלי אחד עד שנתחיל השני, אבל יותר משלשה פלים אין מצטרפין לשעור תשעה קבין. והנה תשעה קבין, צריך שישפך עליו, (יא) אבל לא לטבל בתוכם, בין אם הם בכלי או בקרקע, דכל שהוא דרך טבילה בעיני דוקא ארבעים סאה (יב) ובקרקע בשאר טבילות. (יג) ומכל מקום אם נכנס חציו למקנה ולא הרכין ראשו לטבל חצי גופו אפר בחוץ, רק שפכו עליו מלמעלה תשעה קבין, מועיל לטהר. כתב בספר מטה-אפרים, דבכ"ח שפיתת התשעה קבין על האדם, יש לו לעמוד וקור ופתי ודיו מנחים נזר לבו, ולא ידחק אותם בחפז הרבה רק ברוח קצת כדי שיוכלו הפנים גם שם, ויזהיר לשופכים⁹ עליו שישפכו בנגד גופו ממש¹⁰. ושעור תשעה קבין, עין בבאר היטב שהוא שעור ט"ו קווארט פוליש¹: עין בספר מטה-אפרים הנ"ל שכתב דבקווארט² שלנו צריך כ"ד קווארט לשפיתת תשעה קבין¹¹, ובשעת הדחק שאין הפלים מחזיקין בל-קף, יש להקל ב"ח קווארט. וכן יש להגה בכל זה אותם שנותנים להטהר בעריה-השנה ועריה-כפור על-ידי תשעה קבין. כתב בגמ' אברתם, דאף הנהג טבילה לקרי, דוקא בריא או חולה ששמש משתן, אבל חולה שנראה קרי לאנסו פטור מכלום, ואין לו (יד) רק לחץ אותו מקום שלא יהיה מלכלך משכבת-נרע¹², וכן בריא שנראה מים חלוקים פטור מכלום¹³, דלא נזר עזרא על זה לענין דברי-תורה ותפלה, ורק לענין תרומה טמא משום מים חלוקים¹⁴: (ה) נדה¹⁵. (טו) כתב רבנו ירחם: יש טועים לומר, שהנשים יולדות לא יפסדו לבית-הכנסת עד ששכרו ארבעים יום לזכר ושמנים לנקבה, ומנהג טעות הוא וצריך למחות בזה: (ו) או להתפלל וכו'. ובכ"ח-פסוק נאב סימן קנג כתב, שלא נהגו רק שלא לנכנס

שער העיון

(כא) מנ"א-אברתם: (ב) טור: (ג) נטרא: (ד) פרי"מ-נדים: (ה) חסין שכתב בטלית אין להחמיר בפי' דאחי לדי' קלא: (ו) רמב"ם: (ז) מנ"א-אברתם: (ח) אליה רבה: (ט) בתי-יוסף ומנ"א-אברתם וישי"א: (י) פרי"מ-נדים דלא קט"ו: (יא) בתי-יוסף: (יב) חרש ר' עקיבא אגרי: (יג) בתי-יוסף: (יד) שלחן-שלמה: (טו) על-תמיד:

תרגום: 1 מדה פולנית (0.83 ליטר). 2 ספל לנטילת ידים (0.51875 ליטר). 3 גג ללא מחצות.

מילואים

הלכות קריאת שמע סימן פה

המשך מעמוד קודם

צריך להקפיד לצמצם דבריו שלא יאמר מילים יתירות, אלא ידבר בדרך שמדבר מחוץ לבית הכסא.

[משנ"ב ס"ק י]

וְכָל־שֶׁכֶן הַשְּׁמוֹת שְׁאִינֶם נִמְחָקִין אָסוּר לֵאמֹר שֵׁם אֲפֻלוּ בִלְשׁוֹן לְעִזָּה (10) וכו', אָסוּר לְהַזְכִּיר לְשִׁמְחָנָן עַל עֲנָן הַשָּׁלוֹם (11).

(9) והשמות שאין נמחקין הם: הויה, אהי, א-להים, א-ל, א-ללה, א-ל, ש-די, צב-אות, י-ה, ויש אומרים גם א-הי-ה, ומתוך שמות אלו יש שבעה שהם השרשים ושאר השמות נכללים בהם [שאר השמות מבוארים ברמב"ם ובכסף משנה (פיו מהל' יסודי התורה ה"ב), ובשו"ע (י"ד סי' רעו ס"ט)].

(10) וכן שם 'רחמנא', כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' מ אות כז) שבלשון ארמית הוא שמו של הקב"ה, ולכן אסור להזכירו במקומות המטונפים ולא להזכירו לבטלה. וכן מבואר לקמן (סי' קסז ס"ק נא) שאם בירך בלשון 'רחמנא' יצא.

(11) ואף כשאנו מתכווין לכך אלא כוונתו להזכיר שם של אדם, הביא לעיל (סי' פד ס"ק ו) מחלוקת בזה, וסיים שירא שמים יש לו להחמיר בזה.

הרי הוא אנוס ועל ידי אנוס מותר. ועוד ביאר, שבתפילה אין לו היכר ולכן חוששים שמא ישכח ויהרהר בהלכה, אבל במרחץ, הרי המרחץ לפניו ועומד ערום, ובחדאי יסיר העין בהלכה ויסלקנו מליבו.

ובית הכיסא שצמוד לבית המדרש, והנכנס לעשות בו צרכיו שומע דברי תורה, כתב הלב חיים (פאלאג'י, ח"ג סי' ו) שמותר להיכנס לשם, שהרי אם הוא תלמיד חכם יוהר לא להרהר, ואם הוא עם הארץ, נחשב אנוס שהרי מוכרח לעשות צרכיו.

[משנ"ב ס"ק ט]

ומצת חסידות הוא לְהַמְיֵר (8).

(8) ומשמע שבשאר לשון אין איסור לדבר, ואף שכתב הרמ"א לעיל (סי' ג ס"ב) שאסור לדבר בבית הכסא, ביאר בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' סא) לפי מה שכתב המשנ"ב שם (ס"ק ד) שלצורך גורל מותר לדבר כשאנו נפנה. ומה שכתב הספר חסידים שמידת חסידות להחמיר שלא לדבר במקומות המטונפים בלשון הקודש, כתב האפיקי מגינים (חידושים ס"ק ח) שבמקום שעיקר דיבורם הוא בלשון הקודש אין להחמיר אפילו משום מידת חסידות.

ובמקום הצורך שמותר לדבר, כתב בשו"ת תורה לשמה (סי' כד) שאין

הלכות קריאת שמע סימן פה פו

המשך מעמוד ק"ז

ומ"מ אם מכסה את הצינור בכד הרי זה מועיל, וכן אפילו אם רק צבעו נחשב ככיסוי.

[ביה"ל ד"ה אבל]

עין במשנה ברוכה לענן קלי פו'צלי"א.

(4) מה שכתב שכלי חרטינה דינם ככלי חרס, ביאר בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' ס) שהוא דוקא אם שוחה שם הצואה או הנזי רגלים יותר ממועת לעת.

ממתכת שמותר לברך כנגדו, לבין צינור מחרס שאסור לברך כנגדו, וכן הורה הגר"ח קניבסקי (נקיות וכבוד בתפלה תשובה פא) שביצינור חרס צריך להיזהר מלומר דברים שבקדושה כנגדו. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ו תשובה יז) כתב שצריך להרחיק מהצינור ארבע אמות, כי מליכך תמיד בדברים המטונפים, ואף כשעשוי מפלסטיק או ממתכת הוא בולע, שענינו ראות שלפעמים הוא נשבר ונראה שהוא בלוע וסופו בלכלוך, ולא כעביט ממתכת שאין מצויה בו צואה תדיר.

הלכות קריאת שמע סימן פה פז

המשך מעמוד ק"ח

שבו הנקבים, וישפוך מהצינור שיש לו פתח אחד, הורה הגר"ח קניבסקי (שם) שמועיל, והגר"ש אלישיב (הלכות חג בחד ימים נוראים פכ"א ח' 62) הורה שמקלחת אינה מועילה כחשעה קבין, משום שכשם שאי אפשר לטבול בחשעה קבין המחוברים לקרקע, כך אין להטהר בדרך שפיכה אלא אם כן יש מעשה שפיכה, והיינו כששופך מתוך כלים ולא על ידי מקלחת. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' כד) כתב שאם המים הולכים בשפע ולא בטפוף, יש להקל בזה במקום שאי אפשר לטבול במקוה, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' כא) שמועיל, ובתנאי שיהיו המים נוזלים בלי הפסק, ומחנכין שלא יכנס אחר שכבר נשפכים המים, אלא יעמוד תחת המקלחת קודם יציאת המים, ואז יפתח את המקלחת שישפכו עליו תשעה קבין ובכך יצא ידי שפיכת תשעה קבין, ולאחר מכן יצא ויחזור ויעמוד שוב תחת המים שכבר זורמים, שבכך נחשב גם כטובל בכך שבא לתוך המים, וזה כדי לצאת ידי טבילה במים המחוברים למים שאינם שאובים.

(12) וטעם הדבר, כתב הרמ"א לעיל (סי' עו ס"ד) משום שרינה כצואה, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק טו), שיש מחלוקת כשהוא על בשו"ת האם יש להחמיר בזה כאשר היא מכוסה, אבל אם היא על בגדיו וגם מכוסה

פְּטוּר מְקַלְטֵם (10) וכו', וְרַק לְעֵנָן תְּרוּמָה טָמֵא מֵשֵׁם מִים חִלּוּקִים (11). ולגבי נטילת ידים, כתב לקמן (סי' קנט ס"ק טט) בשם האחרונים שלכתחילה טוב להיזהר שלא יטלו נכרי או נדה את ידיה, והורה הגר"ח קניבסקי (טהרת התורה ח"ב תשובה סז) שלגבי שפיכת תשעה קבין אין להחמיר בכך.

(10) וכששופכים על גופו, כתב האלף המוגן (על המטה אפרים סי' תרו ס"ק ג) שאין צריך להקפיד שיוצינו המים על כל המקומות שבגופו, אלא צריך שכל המים הנשפכים יעברו נגד גופו וסביב לו.

(11) ושיעור זה במידות של זמננו, כתב בספר מידות ושיעורי תורה שלדעת החזו"א השיעור הוא 21.6 ליטר, וכן כתב בשו"ת הלכות (סי' 10) ולדעת הגר"ח נאה השיעור הוא 12.44 ליטר, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' כא) כתב שיש אומרים 32 ליטר ויש אומרים 16 ליטר, וכתב שאין להקל בפחות מכך.

ולטהר בחשעה קבין על ידי מקלחת, דעת החזו"א (תורת המועדים סי' תרו ס"ק יט) שאין זה מועיל, כיון שבמקלחת כל חור נחשב לכלי אחר ונמצא ששופך ביותר משלושה כלים, אכן אם יפרק את ראש המקלחת

